

Шарҳи вазъи низоми суғуртаи амонату пасандозҳо

СЕМОҲАИ ДУЮМИ СОЛИ 2023

ХАЗИНАИ СУҒУРТАИ АМОНАТУ
ПАСАНДОЗҲОИ ТОҶИКИСТОН

Шарҳи вазъи низоми суғуртаи амонату пасандозҳо дар семоҳаи дуюми соли 2023

Ҳазинаи суғуртаи амонату пасандозҳои Тоҷикистон (минбаъд Ҳазина) фаъолияти худро дар семоҳаи дуюми соли 2023 баҳри ҳимояи ҳуқуқи манфиатҳои қонунии пасандоздорон бо роҳи таъмини пардохти ҷубронпулии суғурта ба пасандоздорон ва таҳкими боварии аҳоли ба низоми бонкии кишвар идома дод.

Иштироки ташкилотҳои қарзӣ дар низоми суғуртаи амонату пасандозҳо. Ба ҳолати 30 июни соли 2023 дар Феҳристи ташкилотҳои қарзӣ – узви низоми суғуртаи амонату пасандозҳо 31 адад ташкилоти қарзӣ шомил мебошад, ки аз он 12 ададро бонкҳо, 18 ададро ташкилотҳои амонатии қарзии хурд (ТАҚХ) ва 1 ададро ташкилотҳои қарзии ғайрибонкӣ (ТҚҒ) ташкил медиҳанд.

Ташкилотҳои қарзии узви низоми суғуртаи амонату пасандозҳо (адад)

Номгӯи ташкилоти қарзӣ	30.06.2022	30.06.2023	Фарқият (+/-)
Бонкҳо	12	12	0
Ташкилотҳои амонатии қарзии хурд (ТАҚХ)	18	18	0
Ташкилотҳои қарзии ғайрибонкӣ (ТҚҒ)	0	1	+1
Ҷамағӣ	30	31	+1

Дар давраи баррасишаванда як адад ташкилотҳои амонатии қарзии хурд (ТАҚХ) ҶДММ ТАҚХ “Тамвил” бинобар бозхонд кардани иҷозатномаи он барои анҷом додани амалиёти бонкӣ (қарори Раёсати БМТ аз 12.05.2023 сол, №54) аз Феҳристи ташкилотҳои қарзии узви Ҳазина хориҷ карда шуд.

Пасандозҳои суғурташудаи ташкилотҳои қарзӣ ва сохтори он. Дар семоҳаи дуюми соли ҷорӣ раванди афзоиши устувори ҳаҷми пасандозҳои суғурташуда идома ёфт. Аз ҷумла, ба ҳолати 30 июни соли 2023 ҳаҷми умумии пасандозҳои суғурташуда 6 428,2 млн. сомониро ташкил дода, нисбат ба семоҳаи якуми соли ҷорӣ 19,5 фоиз афзуд. Шумораи умумии пасандоздорони суғурташуда 1,7 млн. нафарро ташкил дода, ба андозаи 11,6

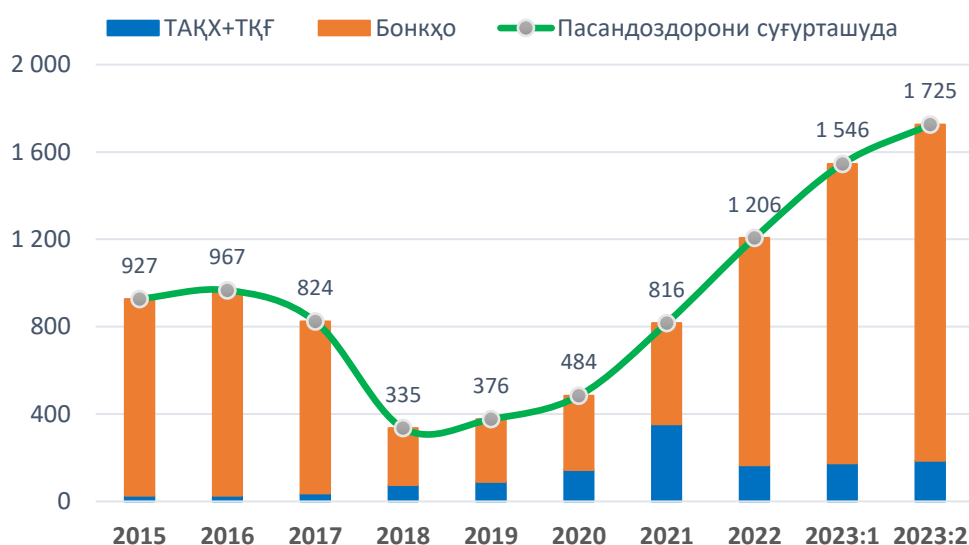
фоиз зиёд шудааст. Афзоиши солонаи ҳаҷми пасандозҳои суғурташуда бошад 71,9 фоиз ва шумораи пасандоздорон 85,1 фоизро ташкил дод.

Раванди мусбии мазкур тавре таҳлилҳо нишон медиҳанд, асосан бо омилҳои вазъи муътадили макроиктисодӣ, фаъолияти босуботи низоми бонкӣ ва тадричан баланд гардидани эътимоди аҳоли ба он, татбиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи авф бинобар қонунигардонии дороиҳо ва маблағҳои шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон", инчунин афзоиши ҷолибнокӣ ва фоизҳои миёнавазни пасандозҳои муҳлатнок алоқаманд буд.

Ҳаҷми пасандозҳои суғурташуда (млн. сомонӣ)

Шумораи пасандоздорони суғурташуда (ҳаз. нафар)

Бо вуҷуди ин, дар соли баррасишаванда тамоюли афзоиши сатҳи долларикунонии пасандозҳои суғурташуда ба назар мерасад. Аз ҷумла, дар сохтори пасандозҳои суғурташуда ҳиссаи пасандозҳо бо пули милли 54,6 Ҷоиз ва бо асъори хориҷӣ 45,4 Ҷоизро ташкил дод, ҳол он ки нишондиҳандаҳои мазкур дар аввали сол мувофиқан бо пули милли 66,4 Ҷоиз ва бо асъори хориҷӣ 33,6 Ҷоизро ташкил меод.

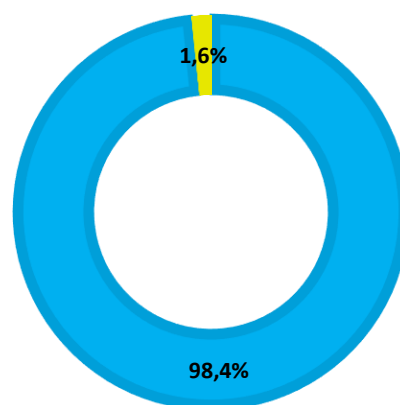
Сохтори асъории пасандозҳои суғурташуда (бо Ҷоиз)

Таҳлили сохтори пасандозҳои суғурташуда нишон медиҳад, ки аз шумораи умумии пасандоздорон маблағи 98,4 Ҷоизи онҳо дар доираи маблағи ҷубронпулӣ пурра фаро гирифта шуда, 1,6 Ҷоизи боқимондаи пасандоздорон, ки маблағи пасандозҳояшон аз андозаи ҷубронпулӣ зиёд аст, қисман фаро гирифта шудаанд.

Дар доираи маблағи ҷубронпулӣ пурра фаро гирифта шудани 98,4 Ҷоизи пасандоздорон нишондиҳандаи баланд буда, аз он гувоҳӣ медиҳад, ки аксари пасандоздорони суғурташуда аз ҷониби Ҳазина пурра ҳимоя карда шудаанд.

ҲИССАИ ПАСАНДОЗҶОИ ПУРРА СУҒУРТАШУДА, БО ҶОИЗ

- Пасандоздорон дар доираи маблағи ҷубронпулӣ
- Пасандоздорон аз доираи ҷубронпулӣ зиёд

Вобаста ба афзоиши назарраси ҳаҷми пасандозҳои суғурташуда ва суратҳисобҳои пассандозӣ, ҳаҷми умумии уҳдадориҳои суғуртавии Ҳазина аз рӯи пасандозҳои суғурташуда низ дар семоҳаи дуҷуми сол нисбатан зиёд гардид. Аз ҷумла, ба санаи 30 июни соли 2023 уҳдадориҳои умумии суғуртавии Ҳазина маблағи 2 488,8 млн. сомониро ташкил дод, ки ин нисбат ба семоҳаи қаблӣ 17,5 фоиз ва ҳамин давраи соли гузашта 49,6 фоиз зиёд мебошад.

Уҳдадориҳои суғуртавии Ҳазина ва афзоиши он (млн. сомонӣ ва бо фоиз)

Ҳолатҳои суғуртавӣ дар ташкилотҳои қарзии узви Ҳазина ва пардохти ҷубронпулӣ ба пасандоздорони суғурташуда. Дар семоҳаи якуми соли 2023 дар ягон ташкилотҳои қарзии узви Ҳазина ҳолати суғуртавӣ ба вуқӯъ наомад.

Ҳолатҳои суғуртавӣ дар ташкилотҳои қарзии аъзои Ҳазина дар солҳои 2016-2022

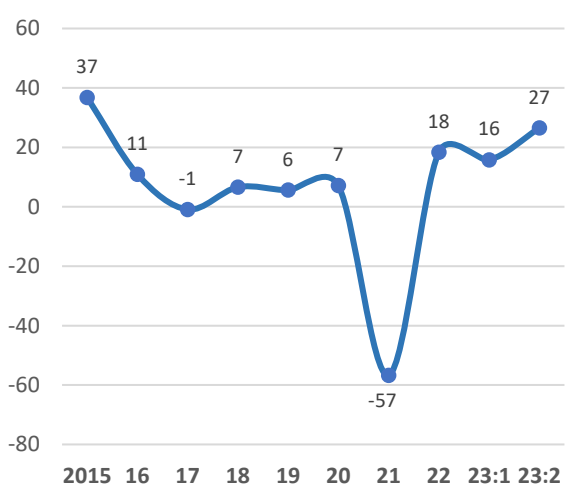
Ташкилоти қарзии барҳамхӯрда	Ба ҳолати 31.12.2022	Ба ҳолати 30.06.2023	Фарқият (+/-)
Бонкҳо	6	6	0
ТАҚХ	12	12	0
Ҳамагӣ	18	18	0

Дар давраи баррасишаванда пасандоздорон ва намояндагони бонкҳои барҳамдодашудаи ҶСК “Агроинвестбанк” ва ҶСК “Тоҷиксодиротбанк” оид ба тамдиди муҳлати гирифтани маблағи ҷубронпулии суғуртавӣ дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи амонату пасандозҳои Тоҷикистон” бо ариза ба Хазина муроҷиат кардаанд, ки аз тарафи Хазина ба 15 нафар пасандоздорони бонкҳои мазкур ба маблағи 233 ҳаз. сомони ҷубронпулии суғуртавӣ пардохт карда шуд. Аз санаи 1 июли соли 2022, яъне аз давраи анҷоми муҳлати яксолаи пардохти ҷубронпулӣ то инҷониб аз тарафи Хазина ба 74 нафар пасандоздорони бонкҳои мазкур ба маблағи 1 168,7 ҳаз. сомони ҷубронпулии суғуртавӣ пардохт карда шуд.

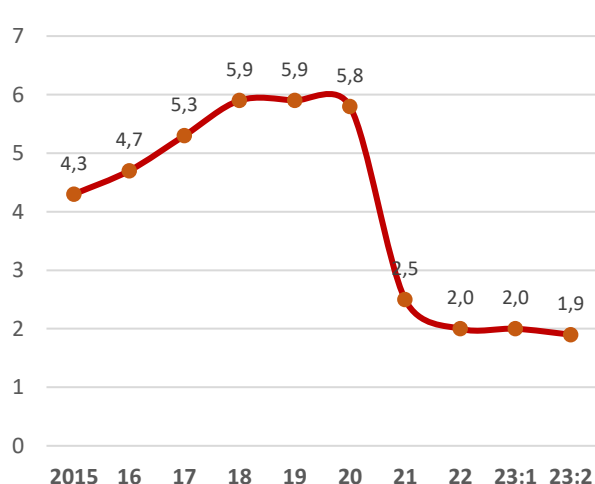
Дар маҷмӯъ, аз соли 2016 то санаи 31.06.2023 сол Хазина ба пасандоздорони суғурташудаи 18 ташкилоти қарзии барҳамхӯрда ба маблағи 211,7 млн. сомони ҷубронпулӣ пардохт намудааст (аз ҷумла, ба пасандоздорони ҶСК “Агроинвестбанк” – 133,2 млн. сомони ва ҶСК “Тоҷиксодиротбанк” – 55,1 млн. сомони).

Нишондиҳандаҳои молиявии Хазина. Дар давраи баррасишаванда вобаста ба иҷрои вазифаҳои қонунии худ дар самти ҳимоя ва ҳифзи ҳуқуқҳои қонунии пасандоздорон, раванди мунтазам афзоиши доройҳои Хазина ба назар расид. Ба ҳолати 30 июни соли 2023 доройҳои Хазина маблағи 178,3 млн. сомониро ташкил дод, ки он нисбат ба ҳамин давраи соли қаблӣ 26,5 фоиз зиёд мебошад.

Суръати афзоиши солонаи доройҳо (%)

Андозаи ниҳии маблағи Хазина (%)

Афзоиши доройҳои Хазина асосан аз ҳисоби пардохтҳои тақвими ташкилотҳои қарзии аъзои Хазина дар натиҷаи зиёд шудани ҳаҷми пасандозҳои суғурташудаи ташкилотҳои қарзӣ вобастагӣ дошт. Аз ҷумла,

пардохтҳои тақвимии ташкилотҳои қарзӣ ба Ҳазина дар симоҳаи дуҷум маблағи 11,8 млн. сомони ро ташкил дод, ки он нисбат ба ҳамин давраи соли қаблӣ 80,0 фоиз зиёд мебошад.

Яке аз манбаҳои дигари ташаккули дороиҳои Ҳазина даромад аз фаъолияти сармоягузори ба ҳисоб рафта, дар шароити имкониятҳои мавҷудаи бозори қоғазҳои қиматнок Ҳазина дар давраи баррасишаванда маблағҳои озоди худро танҳо ба қоғазҳои қиматноки давлатӣ бо меъёри фоизи то андозае паст сармоягузори намуд. Аз ҷумла, Ҳазина аз аввали сол дар 4 музоадаи Векселҳои давлатии хазинадории Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо фоизи даромаднокии 0,99 фоизи солона ғолиб омад. Даромади Ҳазина аз ҳисоби қоғазҳои қиматнок дар ин давра 496,5 ҳаз. сомони ро ташкил дод.

Тақмили қонунгузори ва санадҳои меъёрии Ҳазина. Бояд қайд намуд, ки дар давраи ҳисоботӣ ислоҳоти калидӣ, ки ба рушди фаъолияти низоми суғуртаи амонату пасандозҳо равона гардидааст, лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Оид ба ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ” (аз 15 марти соли 2023, №1961), мавриди амал қарор гирифт.

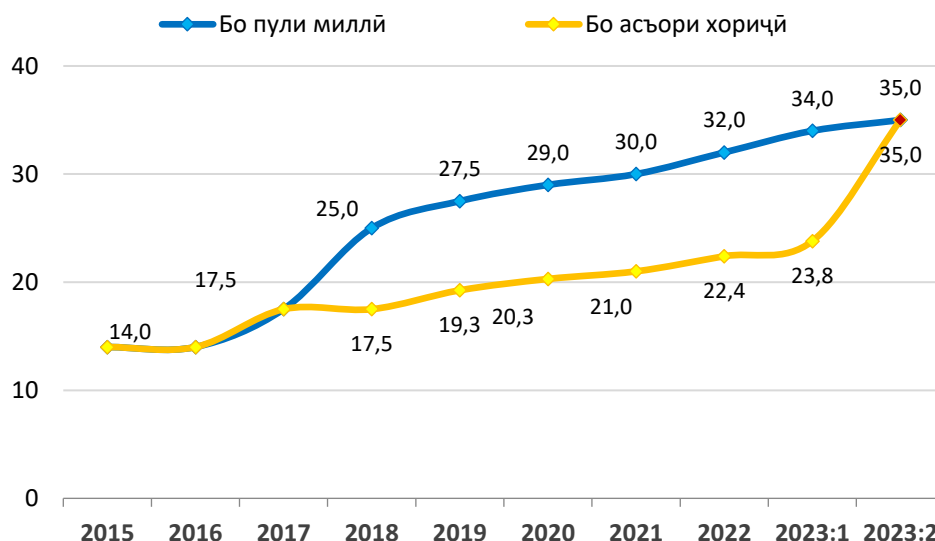
Лоиҳаи Қонуни мазкур аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон ва Ҳазина бо пешниҳоди тавсияҳои мутахассисони байналмилалӣ дар доираи лоиҳаи кӯмаки техникии БОНКИ Ҷаҳонӣ ва матритсаи чораҳои сиёсии «Барномаи таҳкими баҳши молиявӣ ва идоракунии фискалӣ»-и Бонки осиёии рушд таҳия гардид.

Тағйиру иловаҳо ба Қонун бо мақсади ҳимояи ҳуқуқи манфиатҳои қонунии пасандоздорон, тавсеа додани фаъолияти низоми суғуртаи пасандозҳо, васеъ намудани миқёси фарогирии суғуртавии пасандоздорон, таҳкими устувори молиявии Ҳазина ва зиёд намудани боварии аҳоли ба низоми бонкии кишвар равона гардидаанд.

Мутобиқи тағйиру иловаҳои мазкур доираи объектҳои ҳатмии суғурта васеъ шуда, минбаъд дар қатори пасандозҳои шахсони воқеӣ, инчунин суратҳисобҳои амонатию пасандозии соҳибкорони инфиродӣ, шахсони ҳуқуқии субъекти соҳибкории хурд ва ташкилотҳои ғайритиҷоратӣ бо суғуртакуни фаро гирифта мешаванд. Бинобар ин, номи қонуни амалкунанда дар таҳрири нав — «Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғуртаи амонату пасандозҳо» муайян карда шуда, Ҳазина низ ҳамчун “Ҳазинаи суғуртаи амонату пасандозҳои Тоҷикистон” номгузори карда шудааст.

Илова бар ин, андозаи ҷубронпулӣ барои амонату пасандозҳои суғурташуда бо пули миллӣ ва асъори хориҷӣ зиёд карда шуда, он новобаста аз намуди асъор дар як андозаи муайян - на бештар аз 35 000 сомонӣ муқаррар карда шуд.

Афзоиши андозаи ҷубронпулии суғурта (ҳаз. сомонӣ)

Бо қабули Қонуни мазкур фаъолияти Ҳазина ҷанбаҳои хуби таҷрибаи байналмилалиро фаро гирифта, дастгирии молиявии пасандоздорон ҳангоми барҳамдиҳии маҷбурии ташкилотҳои қарзӣ бо афзудани ҷуброни суғурта бештар ва самарабахш гардида, чиҳати баланд гардидани боварӣ ва афзоиши амонату пасандозҳо дар низоми бонкӣ мусоидат менамояд.

Вобаста ба ин, Ҳазина маҷмӯи чорабиниҳоро чиҳати ворид намудани тағйиру иловаҳо ва такмил додани тамоми санадҳои меъёрии дохилӣ, баҳисобгирии пардохтпулиҳо, таҳлилу арзёбии сохтори пасандозҳо, инчунин раванди корҳои фаҳмондадиҳиро андешида истодааст.

Фаъолияти ташвиқот ва робита бо ҷомеа. Таблиғот ва ташвиқоти аҳоли оид ба моҳият ва нақши низоми суғуртаи амонату пасандозҳо ва ба ин васила таҳкими боварии аҳоли ба низоми бонкӣ яке аз вазифаҳои асосии Ҳазина ба ҳисоб меравад.

Дар давоми давраи баррасишаванд дар сомонии расмӣ Ҳазина (www.idif.tj) ва шабакаҳои иҷтимоӣ (фейсбук, телеграм) маводҳои иттилоотӣ таҳлилӣ, эълонҳо ва ахборотҳо мунтазам нашр карда шуданд.

Дар самти қабул ва баррасии мурочиатҳои шаҳрвандон дар семоҳаи якуми соли 2023 ба Ҳазина дар маҷмӯъ 41 адад арзу мурочиатҳои

шаҳрвандон, аз ҷумла пасандоздорон ва намояндагони онҳо дар шакли хаттӣ, шифоҳӣ ва электронӣ ворид гардиданд. Мазмуну муҳтавои қариб ҳамаи муроҷиатҳои ба Ҳазина воридшуда бо масъалаҳои пардохти ҷубронпулии суғурта ба пасандоздорони бонкҳои барҳамдодашуда, бахусус ҶСК “Тоҷиксодиротбанк” ва ҶСК “Агроинвестбанк” вобастагӣ доштанд, ки аз ҷониби Ҳазина ба дархостҳои муроҷиатҳои шаҳрвандон ҷавобҳои муфассал дода шуд.